

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Кафедра соціально-економічної географії і регіонознавства
імені Костянтина Немця
Кафедра фізичної географії та картографії

“ЗАТВЕРДЖУЮ”



Декан факультету геології,
географії, рекреації і туризму
Віліна ПЕРЕСАДЬКО
“ 29 ” серпня 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РЕКРЕАЦІЇ І ТУРИЗМУ»

рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
галузь знань	<u>10 Природничі науки</u>
спеціальність	<u>106 Географія</u>
освітня програма	<u>Географія рекреації та туризму</u>
вид дисципліни	вибіркова
факультет	<u>геології, географії, рекреації і туризму</u>

2024 / 2025 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою факультету геології, географії, рекреації і туризму

«26» серпня 2024 року, протокол № 8

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: Скриль І.А., к. геогр. н., доцент кафедри соціально-економічної географії і регіоназнавства імені Костянтина Немця

Програму схвалено на засіданні кафедри соціально-економічної географії і регіоназнавства імені Костянтина Немця

Протокол від «26» серпня 2024 року № 9

Завідувач кафедри



Людмила НЕМЕЦЬ

(підпис)

Програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми «Географія рекреації та туризму»:

Гарант освітньо-професійної програми



Юлія ПРАСУЛ

(підпис)

Програму погоджено науково-методичною комісією факультету геології, географії, рекреації і туризму

Протокол від «26» серпня 2024 року № 7

Голова науково-методичної комісії



Олександр ЖЕМЕРОВ

підпис

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Актуальні проблем рекреації і туризму» складена відповідно до освітньо-професійних програм підготовки бакалаврів за спеціальністю 106 Географія, освітньо-професійними програмами «Географія рекреації та туризму».

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладення навчальної дисципліни – навчити студентів професійно орієнтуватися в головних питаннях сфери рекреації і туризму, сформувати у них розуміння головних підходів та методів для впровадження отриманих знань у практичній діяльності в галузі рекреації та туризму, вивчення теоретичних та методичних основ географії рекреації і туризму, набуття практичних навичок з виявлення проблем туристсько-рекреаційної діяльності та шляхів їх вирішення, ознайомлення студентів з питаннями теорії і практики з організації рекреаційної та туристичної діяльності в Україні.

1.2. Основні завдання вивчення навчальної дисципліни:

- ознайомлення з теоретичними основами рекреації і туризму;
- ознайомлення з основними положеннями щодо видів рекреаційної та туристичної діяльності;
- висвітлення соціально-економічної сутності рекреації і туризму, їх суспільного значення;
- вивчення способів покращення ефективності рекреаційно-туристичної діяльності;
- визначення проблем туристичної галузі на сучасному етапі розвитку;
- вивчення сучасного етапу розвитку рекреаційної та туристської діяльності на всіх ієрархічних рівнях;

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладення навчальної дисципліни – вивчення теоретичних та методичних основ географії рекреації і туризму, набуття практичних навичок з виявлення проблем туристсько-рекреаційної діяльності та шляхів їх вирішення.

1.2. Основні завдання вивчення навчальної дисципліни:

- розкрити понятійно-термінологічний апарат географії рекреації і туризму;
- розкрити зміст рекреаційної, туристичної діяльності і висвітлити соціально-економічну сутність рекреації і туризму;
- розкрити зміст туристсько-рекреаційних ресурсів, засобів їх використання і оцінки;
- розкрити поняття територіальної рекреаційної системи (ТРС);
- висвітлити механізм рекреаційного районування;
- охарактеризувати сучасний етап розвитку рекреаційної та туристської діяльності на всіх ієрархічних рівнях.

-

1.3. Кількість кредитів – 4.

1.4. Загальна кількість годин – 120.

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
за вибором	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
4-й	-
Семестр	
7-й	-
Лекції	
24 год.	-
Практичні, семінарські заняття	
36 год.	-
Лабораторні заняття	
0 год.	-
Самостійна робота	
60 год	-
Індивідуальні завдання	
0 год.	-

1.6. Заплановані результати навчання.

Сформовані компетентності:

- Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово **(ЗК03)**;
- Навички міжособистісної взаємодії **(ЗК08)**;
- Здатність організувати професійну роботу відповідно до вимог безпеки життєдіяльності й охорони праці, орієнтуватися у світовому й національному географічному науковому просторі в контексті необхідності постійного розширення і актуалізації географічних знань для підвищення професійної майстерності **(ЗК13)**;
- Здатність застосовувати знання і розуміння основних характеристик, процесів, історії і складу природи і суспільства **(СК02)**;
- Знання і використання специфічних для географічних наук теорій, парадигм, концепцій та принципів **(СК07)**;
- Базові знання з географії рекреації і туризму: об'єктно-предметна область, поняттєво-термінологічний апарат, теорії і концепції, закони і закономірності, методи дослідження і використання їх **(СК14)**;

Згідно до вимог освітньо-професійних програм студенти повинні досягти таких результатів навчання:

ПРО1. Знати, розуміти і вміти використовувати на практиці базові поняття з теорії географії, а також світоглядних наук.

ПР03. Пояснювати особливості організації географічного простору, оперувати базовими категоріями та поняттями спеціальності, застосовувати базовий поняттєвий, термінологічний, концептуальний апарат географії на рівні, що дозволяє пояснювати природно-географічні та суспільно-географічні явища і процеси.

ПР05. Збирати, обробляти та аналізувати інформацію в області географічних наук.

ПР15. Професійно висловлювати власні висновки, а також знання та пояснення, що їх обґрунтовують, до фахівців і нефахівців, уміти викладати, фахово спілкуватися, вступати у диспут, брати участь в обговоренні, записувати тексти географічної спрямованості, презентації українською мовою (в окремих випадках – іноземною) із залученням наукового глосарія, сучасної географічної номенклатури.

Через систему знань та умінь:

Знання: методи дослідження, місце дисципліни в системі географічних та суміжних наук, основні поняття і терміни географії рекреації і туризму, чинники, що впливають на діяльність в сфері туризму та рекреації, проблеми використання туристсько-рекреаційних ресурсів в Україні та Харківській області, туристична інфраструктура, правове регулювання туристичної і рекреаційної діяльності в Україні, розуміти принципи, процеси і технології організації роботи суб'єкта туристичного бізнесу та окремих його підсистем.

Уміння: пояснювати роль чинників, що впливають на розвиток туристичної та рекреаційної діяльності, підбирати необхідний фактичний матеріал в процесі практичної діяльності, використовувати на практиці основні положення туристичного законодавства, давати оцінку туристсько-рекреаційним ресурсам; аналізувати стан розвитку рекреаційної та туристичної індустрії в певних рекреаційних районах; виявляти проблеми туристсько-рекреаційної галузі; популяризувати туристські можливості України.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Теоретико-методологічні засади географії рекреації і туризму.

Тема 1. Мета і завдання курсу. Основні поняття і терміни. Рекреація як система уявлень про діяльність людей у вільний час і простір, в якому вона відбувається. Основні поняття рекреації і туризму: дозвілля або відпочинок, вільний час, рекреація і туризм, рекреаційні ресурси, рекреаційний потенціал. Види відпочинку (на спортивних майданчиках, на природі, в музеї, у театрі, відвідування національних парків, архітектурних пам'яток, подорожі). Туризм: зміст поняття. Співвідношення понять «рекреація», «туризм», «екскурсія». Проблеми визначення поняття «туризм». Визначення понять «туризм», «лікування», «відпочинок» як основних форм рекреації, їх трактування на законодавчому та науковому рівнях.

Тема 2. Рекреація і туризм як соціально-економічні явища. Історичні етапи розвитку. Передумови становлення і розвитку рекреації (економічні, соціально-культурні, політичні, наявність рекреаційних ресурсів). Історичні етапи розвитку рекреації і туризму. Мандрівництво в Україні як прообраз сучасного туризму (IX-XIX ст.). Початок організованого туризму (кінець XIX- початок XX ст.). Розвиток туризму в Україні у міжвоєнний (1918-1939 рр.) і повоєнний (1950-1960 рр.) періоди. Розвиток туризму за радянських часів (70-80-ті роки XX ст.). Сучасний стан туристичної галузі в Україні.

Тема 3. Рекреаційна та туристична діяльність, їх класифікація. Поняття рекреаційної діяльності і рекреаційних потреб суспільства. Рекреаційні потреби як основа організації рекреаційної діяльності. Рекреаційна діяльність відпочиваючих та організаторів відпочинку. Розрізнення і характеристика суспільних, групових і особистих рекреаційних потреб. Взаємодія рекреаційних потреб різних рівнів. Суспільні функції

рекреаційної діяльності. Структурні особливості рекреаційної діяльності. Поняття циклів рекреаційної діяльності. Класифікації рекреаційної діяльності за мотивами рекреації, характером використання рекреаційних ресурсів, юридичним статусом, тривалістю, особливостями використання транспортних засобів тощо. Структура рекреаційної діяльності та її обумовленість бюджетом вільного часу, матеріальними можливостями, інтересами рекреантів. Елементарне рекреаційне заняття. основні тенденції в розвитку рекреаційної діяльності.

Тема 4. Інституціональні рівні управління рекреаційною галуззю та туристською діяльністю. Рекреація й охорона навколишнього природного середовища. Санаторно-курортне господарство. Місце і роль в системі розподілу праці. Структура галузі. Міжнародне регулювання і управління рекреаційною галуззю (Всесвітня Туристська Організація). Державне регулювання рекреаційної галузі в Україні. Ринкове регулювання. Маркетинг в туризмі. Основи правового регулювання туристичною та рекреаційною діяльністю в Україні. Цілі та функції державного регулювання. Нормативно-правова база функціонування вітчизняного туризму та рекреації. Законодавчі акти в галузі туризму: Закон України «Про туризм» (1995 р.). Закон «Про внесення змін до Закону України «Про туризм» (2003 р.). Правове регулювання підприємницької діяльності в галузі туризму.

Розділ 2. Проблеми використання туристсько-рекреаційних ресурсів України.

Тема 5. Класифікація та географічна оцінка туристсько-рекреаційних ресурсів.

Підходи до визначення туристичних та туристично-рекреаційних ресурсів. Умови використання туристичних ресурсів: туристський інтерес та туристські враження. Властивості туристичних ресурсів. Підходи до класифікації туристичних ресурсів. Сутнісний підхід до класифікації туристичних ресурсів. Природні та антропогенні ресурси. Класифікація О. Бейдика: природно-географічні, природно-антропогенні, суспільно-історичні, «суперточка-тур», гомогенні, латентні, типу «координата». Діяльнісний підхід до класифікації туристичних ресурсів: туристичні блага, туристичні антропогенні ресурси, туристична інфраструктура. Ціннісний підхід: світова природна та культурна спадщина, національне культурно-історичне і природне надбання, туристичні ресурси місцевого значення. Туристичні ресурси в сучасних світових та національних конкурсах-проектах: «Нові сім чудес світу», «Нові сім природних чудес світу», «Сім чудес України», «Сім природних чудес країни» та ін. Класифікація туристичних ресурсів та ступенем використання та за обсягами туристських потоків. Проблеми освоєння та користування туристичними ресурсами. Реєстр туристичних ресурсів. Кадастр туристично-рекреаційних ресурсів. Паспортизацію туристично-рекреаційних ресурсів. Економічна, соціальна та екологічна оцінка туристичних ресурсів. Гранично допустимі щільність та гранично допустиме навантаження.

Тема 6. Природні туристсько-рекреаційні ресурси.

Характеристика природно-рекреаційних ресурсів. Поняття про природно-заповідний фонд. Використання об'єктів природно-заповідного фонду в туризмі. Об'єкти природно-заповідного фонду Харківської області. Національні природні парки. Регіональні ландшафтні парки. Заказники. Пам'ятки природи. Заповідні урочища. Дендрологічні парки. Бальнеологічних ресурсів. Характеристика мінеральних вод, грязей та озокериту. Бальнеологічні та бальнеогрязьові курорти та курортні місцевості.

Тема 7. Культурно-історичні ресурси туризму. Світова спадщина ЮНЕСКО.

Сучасні види культурно-історичних ресурсів. Географія найбільш атрактивних культурно-історичних ресурсів України, Харківської області. Культурна спадщина як ресурс туризму, її матеріальні і нематеріальні складові. Фактори, що визначають

туристський інтерес до культурно-історичних цінностей. Географічна оцінка археологічних туристичних ресурсів. Туристична привабливість археологічних пам'яток України, Харківської області. Архітектурні туристичні ресурси. Туристична привабливість архітектурних пам'яток України. Пам'ятки історії та культури. Туристична привабливість музеїв та музеїв-заповідників. Садиби, фортифікаційні споруди, замкові та монастирські комплекси, як ресурси туризму. Історичні міста. Монументальне мистецтво. Техногенні туристичні ресурси. Етнічні та етнографічні ресурси. Туристський інтерес до етнографічних особливостей населення. Етнічна культура. Традиційні промисли та ремесла. Подієві ресурси. Види подієвих ресурсів та їх географічна характеристика. Об'єкти Світової спадщини ЮНЕСКО.

Тема 8. Географія рекреаційних видів туризму.

Географічна характеристика купально-пляжного туризму. Інфраструктура купально-пляжного туризму. Географія центрів купально-пляжного туризму в Україні. Географічна характеристика лікувально-оздоровчого туризму. Види лікувально-оздоровчого туризму. Типологія курортів. Географія основних курортів та центрів лікувально-оздоровчого туризму України. Географічна характеристика розважального туризму, різновиди розважального туризму. Географія центрів розважального туризму України. Географічна характеристика круїзного туризму. Види круїзів, круїзні судна. Географія центрів, районів розвитку та маршрутів круїзного туризму в світі.

Тема 9. Рекреаційно-туристична діяльність та її вплив на довкілля.

Вплив туризму на природне і соціально-культурне середовище. Інноваційні проекти із збереження біорізноманіття (підвищення енергоефективності туристичних об'єктів, унікальні парки пригод на територіях ПЗФ, захист природного надбання, мальовничі пішохідні стежки). Забруднення навколишнього середовища. Викиди парникових газів транспортом (повітряним, залізничним, автомобільним, морським). Надмірне споживання води. Забруднені води. Проблема відходів. Екологічний туризм як галузь природокористування. Діяльність міжнародних організацій в розвитку сталого туризму. Екологічний менеджмент забезпечення сталого туризму. Менеджмент і концепт життєвого циклу туристичних дестинацій. Міжнародні практики ідей сталого туризму. Геотуризм як форма організації сталого туризму. Чинники і стратегічні напрями розвитку сталого туризму в Україні.

Тема 10. Вплив російсько-української війни на стан туристсько-рекреаційної діяльності.

Вплив російсько-української війни на туристську і рекреаційну діяльність. Зупинка роботи підприємств після 24.02.22. Переорієнтація на волонтерство і допомогу біженцям. Забруднення навколишнього середовища вибухонебезпечними предметами. Військові злочини РФ проти культурної спадщини України. Забруднені води. Знищення об'єктів ПЗФ. Відновлення діяльності, перспективні напрями туризму і рекреації.

Тема 11. Проблеми та перспективи розвитку туризму в Україні.

Сучасний стан розвитку туризму в Україні. Кризові явища галузі. Державна підтримка розвитку туризму. Основні показники розвитку туризму на сучасному етапі. Проблеми галузі туризму та рекреації. Перспективи розвитку туризму в Україні.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
л		п	лаб	інд	ср	л		п	лаб	інд	ср	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1												
Теоретико-методологічні засади географії рекреації і туризму												
Тема 1. Мета і	8	2	2			4						

завдання курсу. Основні поняття і терміни													
Тема 2. Рекреація і туризм як соціально- економічне явище. Історичні етапи розвитку	12	2	4			6							
Тема 3. Туристична а рекреаційна діяльність, їх класифікація	12	2	4			6							
Тема 4. Інституціональні рівні управління рекреаційною та туристичною галуззю.	8	2	2			4							
Разом за розділом 1	40	8	12			20							
Розділ 2													
Проблеми використання туристсько-рекреаційних ресурсів													
Тема 5. Класифікація та географічна оцінка туристсько- рекреаційних ресурсів.	12	2	4			6							
Тема 6. Природні ТТР.	8	2	2			4							
Тема 7. Культурно- історичні ТТР. Світова спадщина ЮНЕСКО	10	2	2			6							
Тема 8. Географія рекреаційних видів туризму.	10	2	2			6							
Тема 9. Туристсько- рекреаційна діяльність та її вплив на довкілля.	10	2	2			6							
Тема 10. Вплив російсько- української війни на стан	18	4	8			6							

туристсько-рекреаційної діяльності												
Тема 11. Проблеми та перспективи розвитку туризму в Україні.	12	2	4			6						
Разом за розділом 2	80	16	24			40						
Усього годин	120	24	36			60						

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Мета і завдання курсу. Основні поняття і терміни	2
2.	Рекреація і туризм як соціально-економічне явище. Історичні етапи розвитку	4
3.	Туристична та рекреаційна діяльність, їх класифікація	4
4.	Інституціональні рівні управління рекреаційною та туристичною галуззю.	2
5.	Класифікація та географічна оцінка туристсько-рекреаційних ресурсів.	4
6.	Природні ТРР.	2
7.	Культурно-історичні ТРР. Світова спадщина ЮНЕСКО	2
8.	Географія рекреаційних видів туризму.	2
9.	Туристсько-рекреаційна діяльність та її вплив на довкілля.	2
10.	Вплив російсько-української війни на стан туристсько-рекреаційної діяльності	8
11.	Проблеми та перспективи розвитку туризму в Україні.	4
	Разом	36

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи <i>Самостійно ознайомитися з частиною матеріалу та поглибити знання за темами</i>	Кількість годин
1	Зовнішні та внутрішні умови та фактори розвитку туризму.	2
2	Туристичний продукт та його складові.	2
3	Діяльність туристичних підприємств – туроператорів та турагентів.	4
4	Спільні та відмінні риси в організації рекреаційної і туристичної діяльності.	4
5	Основні статистичні показники галузі туризму в Україні	4
6	Критерії географічної оцінки туристсько-рекреаційних ресурсів	4
7	Характеристика природно-заповідного фонду України	4
8	Проблеми використання історико-культурних ресурсів	4
9	Нормативні документи у галузі туризму і рекреації	4

10	Державні програми розвитку туризму.	4
11	Проблеми сталого розвитку туризму	4
12	Характеристика розвитку туризму в світі на сучасному етапі.	4
13	Міжнародне співробітництво в галузі туризму.	4
14	Всесвітня туристична організація: структура, роль та значення у формуванні міжнародних туристських обмінів.	4
15	Сучасний стан та перспективи розвитку туризму в Україні.	4
16	Вплив російсько-української війни на туристсько-рекреаційну діяльність	4
	Разом	60

6. Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання не передбачені навчальним планом.

7. Методи навчання

Під час вивчення курсу «Актуальні проблеми рекреації і туризму» передбачені лекції (інформаційні, проблемні), самостійні і практичні роботи студентів (з навчальною та періодичною літературою, статистичним матеріалом, різноманітними картами та ін.), використання комп'ютерів, консультації. Самостійна робота студентів включає такі види занять із зазначених вище тем: опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу, вивчення окремих тем або питань, що передбачені для самостійного опрацювання, поглиблене вивчення літератури за заданою тематикою, пошук додаткової інформації, підготовка до практичних занять, систематизація вивченого матеріалу перед складанням поточного оцінювання тощо.

Усі матеріали і навчально-методичний комплекс представлені у середовищі Office365. У разі подовження воєнного стану лекції проводяться дистанційно у форматі відеоконференції (платформа Zoom). Консультації індивідуальні та групові відбуваються з використанням месенджерів Viber, Telegram.

8. Методи контролю

Передбачені методи контролю: теоретичний захист практичних робіт, поточні проміжні (в т.ч. і тестові) контролю теоретичного матеріалу (як за окремими темами, так і кожної лекції), участь в дискусіях під час лекційних та практичних занять, перевірка ведення конспекту окремих тем.

9. Критерії нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальне завдання													Підсумкова (екзаменаційна) контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	Контрольна робота, передбачена навчальним планом	Разом		
4	4	4	4	4	5	5	5	5	5	5	10	60	40	100

T1, T2 ... - теми розділів

Для допуску до складання підсумкового контролю (заліку, або екзамену) здобувач вищої освіти повинен набрати не менше 20 балів з навчальної дисципліни під час поточного контролю, самостійної роботи, індивідуального завдання.

ПР № 1-5: від 0 до 4 балів – 0 балів – робота не виконана, 1 бал – виконана частково, у тезовій формі, повністю відтворена інформація з інтернет, знання фрагментарні і поверхові, 2 бали – завдання виконано частково, висновки не аргументовані, робота підготовлена недбало, або завдання виконано повністю, містить суттєві помилки методичного характеру, знання поверхові, 3 бали – завдання виконано повністю, вчасно, містить несуттєві недоліки, знання достатні, 4 балів – творчий підхід до розкриття питання, повно і правильно виконана, демонстрація глибоких знань теорії, зауваження відсутні.

ПР № 6-11: від 0 до 5 балів – 0 балів – робота не виконана, 1 бал – виконана частково, у тезовій формі, повністю відтворена інформація з інтернет, знання фрагментарні і поверхові, 2 бали – завдання виконано частково, висновки не аргументовані, робота підготовлена недбало, 3 бали - завдання виконано повністю, містить суттєві помилки методичного характеру, знання задовільні, 4 бали – завдання виконано повністю, вчасно, містить несуттєві недоліки, знання достатні, 5 балів – творчий підхід до розкриття питання, повно і правильно виконана, демонстрація глибоких знань теорії, зауваження відсутні.

Проміжний і підсумковий контроль (10+40 балів) складаються з системи завдань різного типу і рівня складності (від простих тестових до вислову власної точки зору з обґрунтуванням). Детальна розбаловка підсумкового контролю представлена на самій роботі біля кожного завдання.

Шкала оцінювання

Сумма балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка за національною шкалою
	Для чотирирівневої шкали оцінювання
90-100	відмінно
70-89	добре
50-69	задовільно
1-49	незадовільно

10. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова література

1. Бейдик О. О. Рекреаційно-туристські ресурси України: методологія та методика аналізу, термінологія, районування. - К.: Київ, ун-т, 2001. - 395 с.
2. Закон України „Про внесення змін до Закону України „Про туризм” від 18 листопада

- 2003 р. № 1282 // Урядовий кур'єр. – 2003. – 25 груд. (№ 244) – С. 15-19.
3. Закон України «Про охорону культурної спадщини» від 08.06.2000 р.
 4. Закон України «Про курорти» від 5.10.2000 р. № 2026
 7. Кукурудза М.М. Менеджмент національних парків: Навч. посіб. - Л.: Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2003. -127 с.
 8. Любіцева О.О. Ринок туристичних послуг: Геопросторові аспекти. — 2-ге вид., перероб. та доп. — К.: Альтерпрес, 2003.
 9. Мальська М. Я., Худо В. В. Менеджмент туризму. Вступ до спеціальності: Навч. посіб. — Л.: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2002.
 10. Мальська М. Я., Худо В. В. Туристичний бізнес; теорія і практика: Навч. посіб. — К.: Центр учбової літератури, 2007. — 424 с.
 11. Мальська М. Я., Худо В. В., Цибух В. І. Основи туристичного бізнесу: Навч. посіб. — К.: Центр навчальної літератури, 2004.
 12. Маценко Г. О. Книга рекордів України. Природа навколо нас. - Тернопіль: Навчальна книга "Богдан", 2000.
 13. Немець Л.М., Лаптев В.Г., Редін В.І., Редіна В.А., Скриль І.А. Методичні рекомендації для виконання дипломних робіт з напрямку «Туризм. Рекреація. Екскурсознавство. Економічна та соціальна географія». – Харків, 2008. – 35 с.
 14. Панкова Є.В. Туристичне краєзнавство. Навчальний посібник. - К.: Альтерпрес, 2003. - 352 с.
 15. Природно-заповідний фонд України загальнодержавного значення: Довідник. - К., 1998. - 240 с.
 - 16.Петранівський В.Л., Рутинський М.Й. Туристичне краєзнавство: навч. посіб. / В.Л. Петранівський, М.Й. Рутинський./ за ред. проф. Ф.Д. Заставного. – 2-ге вид., виправл. – К: Знання, 2008. – 575 с.
 18. Природно-заповідний фонд України загальнодержавного значення: довідник. – К., 1998. – 240 с.
 19. Редіна В.А., Редін В.І., Скриль І.А., Лаптев В.Г., Ключко Л.В. Методичні вказівки для самостійної роботи з курсу «Рекреаційна географія». – Харків, 2008. – 47 с.
 20. Фоменко Н.В. Рекреаційні ресурси та курортологія: навч. посіб./ Н.В. Фоменко. – К.: Центр навчальної літератури, 2007. – 312 с.
 21. Федорченко В.Х., Мініч І.М. Туристський словник-довідник: Навч. посіб. – К.: Дніпро, 2000. – 54 с.
 22. Царик Л. П., Чернюк Г. В. Природні рекреаційні ресурси: методи оцінки й аналізу. - Тернопіль: Підручники і посібники, 2001.

Допоміжна література

1. Барановський В. А. Екологічний атлас України. - К.: Гео-графіка, 2000.
2. Гетьман В. І. Основні завдання і проблеми розвитку екотуризму в національних природних парках і біосферних заповідниках України / Гори і люди (у контексті сталого розвитку): Матеріали міжнар. конф. 14-18 жовтня. - Рахів, 2002. - С. 304-313.
3. Гетьман В. І. Платні рекреаційні послуги установ природно-заповідного фонду України: законодавчі норми та економічні можливості // УГЖ. - 2002. - № 1. - С 58-64.
4. Гетьман В. І. Туризм і збереження довкілля Українських Карпат // Географія та основи економіки в школі. - 2000. - №3. - С 48-52.
5. Заповідники і національні природні парки України. - К.: Вища школа, 1999.
6. Заставний Ф.Д. Географія України: У 2 кн. - Л.: Світ, 1994.
7. Національні природні парки: проблеми становлення та розвитку: Матеріали міжнар. наук.-практ. конф. - Яремча, 2000.
8. Рутинський М.Й. Врахування ландшафтного різноманіття у функціональному зонуванні національних природних парків України / Ландшафти і сучасність: 36. наук, праць. - Київ; Вінниця: Гіпаніс, 2000. - С 98-102.

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Зелений туризм (сільський відпочинок в Україні) - www.ruraltourism.com.ua
2. Інформаційно-туристичний центр Рівненщини – www.tourism.rv.ua
3. Інформаційно-туристичний центр Львівщини – www.tourism.lviv.ua
4. Інформаційно-туристичний центр Чернігівщини – www.ch-turizm.com.ua
5. Квебекська декларация по екологічному туризму 22 травня 2002 р. // <http://www.world-ecotourism.org/ruso/global/globalcodeethicscode/documents>
6. Офіційний сайт Міністерства культури і туризму України – www.mincult.gov.ua
7. Офіційний сайт Державного Комітету статистики України <http://www.ukrstat.gov.ua>
8. Офіційний туристичний сайт Київщини - www.ko-tourism.gov.ua
9. Презентаційний туристичний сайт Закарпатської області – www.transcarpathiatour.ua.
10. Презентаційний туристичний сайт Тернопільщини – www.ternotour.com.ua
11. Спілка сприяння сільського зеленого туризму України – www.greentour.com.ua
12. Українська спадщина (Історико-культурна спадщина України: пам'ятники історії, мистецтво, архітектура. Портал Науково-дослідного інституту пам'ятко-охоронних досліджень) – www.heritage.com.ua
13. Українсько-польський туристичний портал, Рада з туризму Карпатського регіону – www.tourism-carpathian.com.ua
14. www.tourism.gov.ua